

Sivistysvaliokunta
00102 Eduskunta

Asia: E 27/2018 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto: Kohti yhteistä eurooppalaista data-aluetta

Viite: Sivistysvaliokunta torstai 14.06.2018 klo 12:00 / E 27/2018 vp / Asiantuntijalausuntopyyntö

Tiedonannossa esitellään niin kutsutun kolmannen datapaketin toimenpiteet, joita ovat tiedonantoon liittyvä ohjeistus datan jakamisesta yksityisten toimijoiden kesken sekä yksityisten ja julkisten toimijoiden kesken; ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä annetun direktiivin 2003/98/EC muuttamisesta sekä päivitetty komission suositus tieteellisen tiedon saatavuudesta ja säilyttämisestä.

Tiedonannossa todetaan, että pääsyä tieteelliseen informaatioon edistetään avoimen tieteen nimissä. UNIFI pitää tätä erittäin tärkeänä tavoitteena. Tutkimuksen tulee olla mahdollisimman avointa suunnittelusta ja menetelmistä aina tulosten jakamiseen asti. Tiedonannon lähtökohtana oleva ymmärrys siitä, että avoin data luo pohjaa korkeatasoiselle monitieteiselle ja moniammatillisuuteen perustuvalla tutkimus- ja kehittämistoiminnalle, innovatiivisten ekosysteemien ja edelleen yritysten ja investointien synnylle on myös aivan keskeinen. Avoin tiede ja avoin data ovat paitsi Suomelle myös koko Euroopalle keskeinen kilpailukykytekijä ja menestyksen lähde. Tällöin on huolehdittava siitä, että data on mahdollisimman laajasti hyödynnettävissä niin yliopistojen tutkimustoiminnassa kuin yliopistojen sekä yksityisten ja julkisten toimijoiden välillä toteutettavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa.

Tiedonannon mukaan datan jakamista tulee edistää yritysten välillä sekä toisaalta yritysten ja viranomaisten välillä. Tiedonannossa ei mainita erikseen korkeakouluja, eikä niiden asemaa joko yksityisinä tai viranomaistoimijoina.

Mikäli yliopistot rinnastetaan viranomaisiin, voidaan sitä pitää yliopistojen itsehallinnon ja siten perustuslain vastaisena.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on aiemmassa käytännössään ottanut em. kysymyksen kantaa käsitellessään ehdotusta julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetuksi

---

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry, Finlands universitetsrektorers råd UNIFI rf

Pohjoinen Makasiinikatu 7 A 2, 00130 Helsinki

Puhelin 050-522 9421 (toiminnanjohtaja), 050-370 7560 (johtava asiantuntija), 050-5858 565 (asiantuntija)

Sähköposti etunimi.sukunimi@unifi.fi www.unifi.fi

laiksi (HE 246/2010 vp). Tuolloin esitettiin, että julkisen hallinnon viranomaisiin olisi luettu mukaan myös yliopistot. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan tällainen sääntely on merkityksellistä perustuslain 123 §:n 1 momentissa tarkoitetun yliopistojen itsehallinnon kannalta. Yliopistojen itsehallinnolla tarkoitetaan perustuslain esitöiden mukaan ennen kaikkea sitä, että yliopiston sisäisestä hallinnosta päättävät laissa säädetyin rajoituksin yliopiston omat, eivätkä valtion yleiset hallintoviranomaiset (HE 1/1998 vp, s. 177–178). Yliopistojen itsehallinnon on katsottu jakautuvan kahteen osaan: tutkimusta ja opetusta koskevaan sekä taloudellis-hallinnolliseen autonomiaan. Taloudellis-hallinnollisen autonomian mukaan yliopisto asettaa itse hallintoelimensä, jotka päättävät sisäiseen hallintoon kuuluvista asioista. Tähän itsehallinnon lohkoon kuuluu myös oikeus sisäiseen normintoon. Yliopistojen itsehallintoa on entisestään vahvistanut niiden muuttuminen valtion tilivirastoista itsenäisiksi oikeushenkilöiksi (ks. PeVL 11/2009 vp, s. 2–3).

Nimenomaan koskien yliopistojen rinnastamista viranomaisiin perustuslakivaliokunta katsoi, että yliopistot eivät ole sellaisessa yhteydessä valtion hallintokoneistoon, että niiden sisällyttämiselle tuolloin ehdotetun lain soveltamisalaan olisi edes vahvoja yhteiskunnallisia perusteita. Valiokunnan arvion mukaan yliopistojen tietohallinnon tarpeet liittyivät erityisesti tutkimuksen ja opetuksen tarkoituksenmukaiseen toteuttamiseen sekä kansainvälisen tutkimusyhteistyön ylläpitämiseen. Valiokunta piti perustuslain 123 §:ään liittyvistä syistä välttämättömänä, että yliopistot poistetaan käsiteltävänä olleen 1. lakiehdotuksen soveltamisalasta, mitä valiokunta piti edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. (PeVL 46/2010 vp, s. 5.).

UNIFI toivoo sivistysvaliokunnan kiinnittävän huomiota erityisesti edellä kuvattuun yliopistojen oikeudellista asemaa koskevaan kysymykseen, ottaessaan kantaa käsittelyssä olevaan tiedonantoon.

Helsingissä 13.6.2018

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry, Finlands universitetsrektorers råd UNIFI rf

Jukka Mönkkönen
puheenjohtaja

Leena Wahlfors
toiminnanjohtaja